

به آن ولایت معین شود • بدینوسیله است که یک شرط عمده اش این خواهد بود که قسمتی از آن هیئت که بحدود شمالی مأمور میشوند ، باید در نیت ریاست افسران ایرانی با یکی از رعایای دولت کوچکی باشند آیا ممکن است رأی خودتان را در این باب اطلاع دهند •
دوست صادق شما . جارج بار کلی

§ * * * §

✽ (۱۷) ✽ مراسله جوابیه مستر شوستر به سر جارج بار کلی ✽
طهران . خزانه داری کل دولت امپراطوری ایران
پنجم اکتوبر ۱۹۱۱ (مطابق یازدهم شوال ۱۳۲۹)

سر جارج محترم : در جواب مرقومه سیزدهم اکتوبر شما میخواهم عرض نمایم که مسئله تخصیص محل مأموریت استوکس به اصفهان هم از حیث اصول معموله و هم بموجب قوانین معاملاتی خارج از بحث و موضوع است •

امیدوارم وزرای خارجه روس و انگلیس در موقعی متقاعد شده و باور خواهند نمود ، که وقتیکه بگویم استوکس را بجهت مشورت و معلومات خاصه که دارد میخواهم در تشکیل ژاندار مری خزانه در اینجا یعنی در طهران مرا معاونت نماید ، غرض منم مخفی یا جیلات نظامی و [آتریکی] در بین نبوده است •

بعضی اوقات بیان وقایع آشکار و مقاصد ظاهره شخصیه بطوری مشکل بلکه غیرممکن می شود که نمیتوان حقیقت امر را باور نمود ولی این مطلب کلیه صدق و مطابق واقع است که نه از ظاهر و نه از فحوای عباریض من هرچه مطلب مهمی مستفاد نمیگشت که مأموریت استوکس را به اصفهان یا جای دیگر اختصاص داده اورا پای بند نمایم که

از آن محل رأی داده در این جا مرا معاونت نماید .
 سر جارج محترم من : آیا موقع نرسیده که دو دولت بزرگ بازیهای
 خودشان را در این موضوع ترك کرده ، واضح و آشکار بگویند
 که در خصوص استخدام استوکس بقسمیکه عرض کرده بودم هنوز هم
 مایل بجاری داشتن مخالفت خود بوده ، و تا این درجه کافی نیست ؟
 با احترامات مهربانانه سر جارج محترم : و .

• مورگان شوستر . خزانه دار کل ایران .
 (ك : س . م . ج سر جارج بار کلی)

• §

• (۱۸) مراسله سر جارج بار کلی به مستر شوستر

• طهران . سفارت انگلیس .

(پنجم اکتوبر ۱۹۱۱ یازدهم شوال ۱۳۲۹)

شوستر عزیزم : چون رأی اختصاص محل مأموریت استوکس
 به اصفهان رسماً یعنی بتوسط وزارت خارجه اظهار شده باید امروز
 جواب آنرا بنویسم .

اگر چه بخواترم میرسد سابقاً هم در باره عدم تخصیص محل
 مأموریت مشارالیه اظهاری نموده بودند ، ولی نخواستم بدون توضیح
 این نکته جواب وزارت خارجه را داده باشم ، که اختصاص محل
 مأموریت استوکس به اصفهان منطقه نفوذ منفوره (۱) را بدرجه
 تخصیص بشیراز ثابت نخواهد گردانید . دوست صادق شما :

جارج بار کلی

(۱) یعنی منطقه نفوذ منفوره در صورتی تصدیق و اصراف میشد ، که اختصاص

محل مأموریت مازور استوکس به شیراز شده باشد ولی تمهش در اصفهان از این همورات
 خارج است * مترجم .

§ * * * §

طهران سفارت انگلیس (۱۹) مراسله جوابیه سر جارج بار کلی به مستر شوستر

دهم اکتوبر ۱۹۱۱ (مطابق شانزدهم شوال)

شوستر محترم من : پس از تقدیم منتهای درجه تشکرات خود از مراسله شما عرض مینمایم که بعد از ظهر امروز منتظر ملاقات شما خواهم بود . گمان نمیکند دیگر در مسئله پارك شعاع السلطنه مشکلی در پیش باشد ، ولی یقین دارم بفرستادگان خود سفارش و غدقن اکید در اجتناب از ارتکاب امور غیر مهمه خواهند نمود ، زیرا که در صورت معارضه به نتیجه بسیار وخیمی مصادف خواهند شد . دوست صادق شما . جارج بار کلی

§ * * * §

طهران (۲۰) مراسله جوابیه مستر شوستر به سر جارج بار کلی

طهران . خزانه داری کل دولت امپراطوری ایران .

دوم نومبر ۱۹۱۱ (مطابق دهم ذیحجه ۱۳۲۹) شخصی است سر جارج محترم : رفته دعوت محبت آمیزانه و مهربانانه شما و (لیدی) خانم بار کلی را (۱) (مسز) خانم شوستر و بنده زیارت نمودیم ، میزان فرح و انبساطیکه از دعوت شام روز سیزدهم ماه جاری به همراهی شما حاصل شد به تقریر در نمی آید ، ولی تصور میکنم روی هم رفته قبول این دعوت سفارت انگلیس بدون اینکه شما را از قضیه ذیل مطلع گردانم مناسب نباشد . زیرا که مکتوب سر باز با امضای به

(۱) لیدی به خانمهای خطاب میکنند که شوهرشان دارای لقبی باشد * مثل

جارج بار کلی که به لپ [سر] منتظر بود ولی مسز به زنهای میگویند که شوهرشان دارای این مقام نباشد * مترجم .

[تمس] لندن نوشته و عبارات صریح از سبک سلوکی که دولت متبوعه شما نسبت بامور راجعه بمن و ملتی که مشغول خدمت گردنشان میباشم تنقید نموده ام . اگرچه در آن بیانات اظهاریه مطالب شخصی راه نیافته ، و خود شما مسبوقید که همیشه نسبت بشخص جناب عالی اعزازات و احترامات کامله منظور نموده ام ، ولی تصور میکنم عدم حضور مسز شوستر و من در این مهمانی رسمی سفارت باعث رهائی شما از پریشانیهای محتمله گشته و خاطر تان از بعضی ملاحظات راحت بشود . فقط برای رعایت همین نکته این کاغذ را مینویسم :

یقین دارم بخوبی ملتفت میباشید که بغیر از این ملاحظه هیچ امری مرا از درك شرافت میزبانی شما مانع نخواهد بود .

برای رفع هر قسم توهمات نا موافقی ممکن است عرض کنم که در صورتیکه صلاح بدانید مسز شوستر و من با نهایت خوشوقتی حاضریم که با شما ولیدی بارکلی من غیر رسم شام یا چیزی مثل میوه صرف نماییم . اگر چه عقیده شخصی خودم این است معاملات شخصی را با امور ارتباطی و تبانیات پلتیکی را با روابط دوستانه نباید آمیخت . ولی شاید دیگری در این عقیده بامن شریک نباشد . و شاید هم در موقعی تجدید این دو حالت و افتراقشان از یکدیگر ممکن بشود .

با این حال اگر بحضور مان مایل باشید حاضریم . ولی بعد از رسید جواب این مکتوب از طرف شما . آن هم در صورتیکه احتمال تنقید و نکته چینی از طرف هم قطاران شما در طهران نسبت بشما نرود دوست صمیمی شما ، و ، مورگان شوستر

طهران سفارت انگلیس ، خدمت ، ك ، س ، م ، ج

سر . جارج بارکلی

§ * * * §

﴿ ۲۱ ﴾ مراسله جوایبه سر جارج بارکلی به مستر شوستر
طهران سفارت انگلیس .

دوم نومبر ۱۹۱۱ (مطابق دهم ذیقعدہ ۱۳۲۹)

شوستر عزیزم : نهایت تشکر فوق العاده از مرقومه دوستانه امروز
شما حاصل و احترامات لایقه نسبت به مبداش تقدیم ، می‌نمایم در هر
صورت اگر ما هم دعوت خود را ملتوی داشته و تأخیر انداخته تا در
جریان امور بهبودی حاصل شود ، مناسبتر باشد . این طرز سلوکی
را که با آمال صداقت و یکرنگی نسبت بن مبدول داشته اند ، حاکی
از فرط مراحم و الطاف شما نسبت بخود میداند .

التفات فرموده سلام و احترامات فایقه مرا به مسز شوستر ابلاغ
کنید . و بطور یقین این جانب را دوست صادق خود بدانید .

جارج بارکلی

§ * * * §

﴿ ۲۲ ﴾ مراسله سر جارج بارکلی به مستر شوستر
طهران سفارت انگلیس .

هفتم نومبر ۱۹۱۱ (مطابق پانزدهم ذیقعدہ ۱۳۲۹)

شوستر عزیزم : آیا میتوانم فردا بقدر چند دقیقه شما را ملاقات

بکنم ؟

میخواهم تلگرافیکه از طرف دولت متبوعه ام در باب استخدام
مسیو لکفر رسیده بشما ارائه نمایم . و نیز مأمورم بعض ملاحظاتی را که
البته خود شما هم ملفت می‌نمایید توضیح دهم .

اگرچه تا درجه میتوانم بگویم هر وقت فردا را که میل داشته باشند

حاضر خواهم بود ، ولی چون از نایب السلطنه نیز خواهش ملاقات نموده ام
نمیدانم چه وقت را ایشان معین خواهند فرمود .

دوست بسیار صادق شما جارج بارکلی

§ * * * §

✽ (۲۳) مراسله سر جارج بارکلی به مستر شوستر ✽

طهران سفارت انگلیس

دهم نومبر ۱۹۱۱ (مطابق هیجدهم ذیقعده ۱۳۲۹)

شوستر عزیزم : اگر چه یقین دارم تاکنون مکتوب سر باز شما

اشاعه یافته ولی بسیار مایل و ممنون خواهم بود اگر ممکن باشد سواد آن

مراسله را به بینم . دوست بسیار صادق شما . جارج بارکلی .

§ * * * §

✽ (۲۴) ایضاً مراسله سر جارج بارکلی به مستر شوستر ✽

طهران . سفارت انگلیس .

چهاردهم نومبر ۱۹۱۱ (مطابق بیست و دوم ذیقعده ۱۳۲۹)

شوستر عزیزم : سابقاً وعده کرده بودند که معاهده و قرار داد

خود را يك مرتبه ارائه خواهند فرمود ، آیا بهمان وعده خود باقی

میباشند ؟ بنابر این فرض آیا ممکن خواهد بود معاهده مزبوره را

به بینم ؟ سواد مکتوب شما را با نهایت شوق و دلچسپی تمام دیده

ولی تصور میکنم نسبت بهر دو دولت قدری سختی نموده اید

دوست صادق شما . جارج بارکلی

§ * * * §

✽ (۲۵) ایضاً مراسله سر جارج بارکلی به مستر شوستر ✽

طهران . سفارت انگلیس

پانزدهم نومبر ۱۹۱۱ (یست و سوم ذیقعدہ ۱۳۲۹)
 شوستر عزیزم . آیا برای شما ممکن است از صحت رأی که
 بدوات منبوعه خود داده ام مرا مطلع گردانید ؟ که رئیس الوزراء
 خواهش برداشتن ژاندارم و مستحفظین پارك شعاع السلطنه را از شما
 نموده ، و شما در جواب آن اظهار نموده اید که چون حکم ضبط
 و توقیف ملك مزبور به امضای هیئت کابینه و تمام وزراء بوده ،
 برداشتن ژاندارم موقوف به حکمی مثل حکم اولی خواهد بود .
 دوست بسیار صادق شما . جارج بارکلی .

§ * * * §

✽ (۲۶) مراسله جوابیه مسٹر شوستر به سر جارج بارکلی ✽

طهران . خزانه داری کل دوات امپراطوری ایران .

پانزدهم نومبر ۱۹۱۱ (مطابق یست و سوم ذیقعدہ ۱۳۲۹)

سر جارج محترم : مراسله شما که راجع به استفسار از صحت

حکم مشهور صمصام السلطنه و جوابیکه داده ام بود واصل گردید .

اگر چه خود با اطمینان مایل و خوشوقتیم که جمیع وقایع را شخصاً بشما

اطلاع بدهم ، ولی چون علی الظاهر میخواهید که وقایع مزبوره را

بدوات خود اطلاع بدهید ، نظر بموقع دقیق حالیه قدری مردد

میشوم .

اجازت میطلبیم نظیری برای این امر ذکر نمایم . مثلاً اگر کسی

از حقیقت قضیه استوکس و قبول حکومت هند استنفاش را از شما

سؤال و خواهش اطلاع نماید ، آیا در انجام همه خواهش ، مختار و

آزاد خواهید بود ؟ آن هم در صورتیکه نتیجه صحیح آخری آن

قضیه را ندانسته باشید . چنانچه مایل باطلاع از این مسئله باشید .

با کمال خوشی و طیب خواطر حاضریم بعنوان دوستانه آنجا آمده حقیقت
قضیه شعاع السلطنه را شفاها بشما بگویم .

این فقره را عرض نمایم تا جائیکه خودم اطلاع دارم دو روز
است که رئیس الوزراء و کابینه وجود ندارد .

با احترامات دوستانه . دوست صادق شما ، و . مورگان شوستر

(خدمت ك . س . م . ج . سرجارج بارکلی)

§ * * * §

➤ (۲۷) مراسله جوابیه سرجارج بارکلی به مستر شوستر ➤

طهران . سفارت انگلیس .

پانزدهم نومبر ۱۹۱۱ (مطابق بیست و سوم ديقعه ۱۳۲۹)

شوستر عزیزم : نقطه نظر و مقصود را کهما هو حقه ملتفت

شده و تلگراف نخواهم کرد .

در مکتوبیکه دیروز نوشته و ارسال آن را تا امروز

فراموش نموده بودم اشاره بدین امر کرده بودم که مقصودم چیزی

دیگر بوده است . البته در ردّ مسئول من مختار و بکلی آزاد

میباشید . زیرا دیده می شود مطالبی را که تا چند هفته قبل مستعد

اطلاع بودید شاید اکنون ممکن نباشد .

دوست بسیار صادق شما

جارج بارکلی

§ * * * §

➤ (۲۸) مراسله جوابیه مستر شوستر به سرجارج بارکلی ➤

طهران . خزانه داری کل دولت امپراطوری ایران

هفدهم نومبر ۱۹۱۱ (مطابق بیست و پنجم ديقعه ۱۳۲۹)

سرجارج محترم من • دو مراسله مورخه چهاردهم شما و اصل و از نقطه نظریکه دوستانه نسبت بمقاد کاغذ این جانب مبذول فرموده‌اند کمال تشکر حاصل گردید •

در ارائه نمودن سواد معاهده خود به شما ، ابدآ عذری نداشته و هم چنین ار اطلاع دولت شما نیز مضایقه نخواهم داشت ، در صورتیکه مطمئن بشوم از آنجا بجای دیگر (سفارت روس) نخواهد رفت • ولی چون قرارداد معهود مطلبی نیست که بجز من و دوستانم و بنیر از دولت ایران بدیگری مربوط باشد • اگر دولتی خواهش آن را بکند نتیجه نیکی تصور نمیتوان نمود • با این حال اگر مایل بدیدنش باشید بطیب خواطر حاضریم که سواد آن را برای شما بفرستیم • با تقدیم احترامات دوستانه سرجارج محترم •

دوست صادق شما

• و ، مورگان شوستر

(خدمت • ك • ج • سرجارج بارکلی •)

§ * * * §

﴿ (۲۹) مراسم مستر شوستر به سرجارج بارکلی ﴾

• طهران • خزانه داری کل دولت امپراطوری ایران •

نوزدهم نومبر ۱۹۱۱ (مطابق بیست و هفتم ذیحجه ۱۳۲۹)

سرجارج محترم من : کرنل بدوز فردا از راه پترسبرك عازم

• انگلستان است •

تصور میکنم اگر مشارالیه بتواند ملاقات شخصی با مسیوکوکوستف

بکند از نقطه نظر دولتمندان انگلیس و روس بمال ایران نافع خواهد بود

خیالات شخصی خود را راجع به امور مالیه و همچنین نقشه هائیکه

میتوان بتدابیر عملی نظم صحیحی بروی کار آورد که باعث اطمینان دولت ایران و انگلیس و روس بشود ، کلاً بایشان توضیح داده و فهمانیده ام . اگر شما هم این رأی را به پسندید بسیار ممنون خواهم شد ، اگر بتوانید معرفی کتبی از کرنل مزبور به سفیر انگلیس مقیم پترسبرگ فرمائید . و در مکتوب خود از سفیر خواهش فرمائید مشارالیه را بارتیسیس الوزرای روس ملاقات بدهد . و اگر هم درمراسله خود اظهار فرمائید که خواهش مزبور را برحسب خواهش این جانب اظهار فرموده اند ضرری نخواهد داشت .

باتقدیم احترامات مهربانانه . سرجارج محترم .
دوست صمیم شما . و . مورگان شوستر .
خدمت جناب . ک . س . م . ج . سرجارج بارکلی وزیر مختار انگلیس (

§ . . . §

پیوسته (۳۰) مراسله شخصی سرجارج بارکلی به مستر شوستر

طهران سفارت انگلیس .

دهم ذویه ۱۹۱۲ (مطابق نوزدهم محرم ۱۳۳۰)

مستر شوستر عزیزم : از یاد آوری و عبارات محبت آمیز شما نهایت درجه متشکر می باشم .

و بسیار متأسفم ازاینکه چرا بیش ازین از ملاقات شما محظوظ نشدم امیدوارم روزی با هم ملاقات نمایم که وضع جریان امور بهتر و مسئولیت و مجبوری در آن کمتر باشد . راحتی و آرامی مسافرت شما را طالب و تفرجای مطبوع پاریس را اگر در آنجا توقف فرمائید برای شما آرزومندم .

دوست بسیار صادق شما . جارج بارکلی

§ . . . §

(دوم)

— () —

- سواد مراسلات بین مستر مورگان شوستر خزانه دار
 (کل دولت امپراطوری ایران و عالی جناب)
 (س پاکلیوسکی کزیل وزیر مختار روس مقیم طهران)
 (۱) مراسله مستر شوستر بمسیو پاکلیوسکی کزیل وزیر مختار روس
 طهران خزانه داری کل دولت امپراطوری ایران
 دهم اوت ۱۹۱۱ (مطابق چهاردهم شعبان ۱۳۲۹)
 توسط وزیر امور خارجه ایران . خدمت عالی جناب . س .
 پاکلیوسکی کزیل وزیر مختار روس در طهران ، جنابعالی . برحسب
 حکم نمبر ۲۰۵ وزارت جنگ دولت امپراطوری شرف اظهار دارم .
 که يك طغرا حواله سیصد و شصت هزار و سیصد و نود و پنج
 روبل بانك شاهنشاهی ایران را که برای تأدیه قیمت هفت هزار
 قبضه تفنگ ريفل و سه میلیون و پانصد هزار عدد فشنگی میباشد ،
 که سابقاً برحسب تصویب مجلس خرید شده تقدیم نمایم .
 امیدوارم رسید مبلغ مزبور را که در جوف است امضا فرموده
 در موقع فرصت مسترد دارند .
 باتقدیم احترامات صمیمانه
 دوست صادق جناب عالی
 . و . مورگان شوستر خزانه دار کل ایران
 (طهران سفارت روس)

﴿ ۲ ﴾ مراسله جوابیه موسیوپاکلیوسکی کزیل بمستر شوستر

طهران • سفارت روس •
توسط وزیر امور خارجه ایران • خدمت جناب • و • مورگان
شوستر خزانه دار کل ایران • طهران دوازدهم اوت ۱۹۱۱ (مطابق
شانزدهم شعبان ۱۳۲۹)

مستر مورگان شوستر محترم من : بسیار متشکرم از مراسله دهم
اوت شما و حواله سیصد و شصت هزار و سیصد و نود و پنج [روبل]
مذت به بانک شاهنشاهی ایران از بابت قیمت تفنگهای ریفل و فشنگهاییکه
بجهت ایران از روسیه خرید شده است •

رسید مبلغ مزبور در جوف است دریافت فرمائید •

مستر مورگان شوستر عزیزم :

دوست صادق شما من پاکلیوسکی کزیل

§ § § §

﴿ ۳ ﴾ مراسله مستر شوستر به موسیوپاکلیوسکی

{ کزیل وزیر مختار روس }

طهران • خزانه داری کل دولت امپراطوری ایران

نوزدهم اوت ۱۹۱۱ (مطابق بیست و سوم شعبان ۱۳۳۹)

وزیر محترم من : اکنون بتوسط وزارت خارجه مطلع شده ام
که تأدیة حقوق و مواجب بریگاد قزاق قدری تمویق افتاده است •
چون از اینجانب خواهش شده است که معجلاً این امر را با جناب عالی انجام
دهم ، لهذا برای تصفیة آن حاضر میباشم •

تاکنون مطمئن بودم که بانگ استقراضی در مواقع لازم

تأدیة مواجب بریگاد قزاق را اطلاع خواهد داد چنانکه در فقره

شانزده هزار و سیصد و چهار تومان و نه قران بابت بعضی مخارج که در هیجدهم ژوئیه ۱۹۱۱ (بیست و یکم رجب ۱۳۲۹) بانک مزبور اطلاع داد ، فوراً حواله آنرا فرستادم . اینک معلوم شده که بدون اطلاع من تأخیری در مواجب بریگاد واقع شده است ، اگرچه از وقوع این تعویق بسیار متأسفم. ولی این نکته را هم عرض مینمایم که در این باب خود را مقصر و مسئول نخواهم دانست . با این حال در هر موقع و در هر وقت سعی و مستعد در تأدیه حقوق بریگاد بوده تا احترام ضمانت دولت ایران را در قرار داد دسامبر ۱۹۱۰ (ذیحجه ۱۳۲۸) برقرار دارم .

پس بعقیده این جانب ، برای جلوگیری از وقوع تعویق در آتیه مناسب است که در صورت وقوع تأخیر ، بانک استقراضی یا کرنل بریگاد فوراً مقدار وجه پرداختی را اطلاع دهند ، تا منم بتوانم مقدار آن وجه را به دفتر بانک حواله داده و باسم کرنل یا صاحب منصبی که برای قبض و اقباض آن مبلغ معین میشود ، تبدیل نمایم ، به همان ترتیب که انتقال قروض سالانه بعمل می آید . تصور میکنم این ترتیب از حیث عبارت و مفاد و موافق با قرار داد مذکور و باعث تأمین کامل برای تأدیه این گونه مخارج از گمرکات شمالی خواهد بود .

تصور میکنم در این معامله و برای منع از وقوع تعویق در آینده چنانچه مرضی جنابعالی باشد ، مبلغی که باقی است فوراً پرداخته شود ، بشرط اینکه در آتیه نظیر این واقعه دیده نشود . فقط بملاحظه ضیق وقت این ترتیب رعایت شده است .

این را هم عرض کنم چون فردا که یکشنبه است نهار در قلمک خواهم خورد ، امیدوارم بعد از ظهر خدمت شام رسیده شاید چند دقیقه

بتوانیم در این موضوع باهم گفتگو نماییم .
 با تقدیم احترامات دوستانه . وزیر محترم من :
 . دوست بسیار صادق شما .
 و . مورگان شوستر .
 (زرگنده خدمت جناب . س . پا. کلیوسکی کزیل وزیر مختار روس)

§ . . . §

﴿ ۴ ﴾ مراسله جوایبه مسیو پا. کلیوسکی کزیل به ستر شوستر ﴿ ۴ ﴾
 طهران . زرگنده . سفارت روس .
 بیستم اوت ۱۹۱۱ (مطابق بیست و چهارم شعبان ۱۳۲۱)
 ستر مورگان شوستر محترم : بسیار متشکرم از مراسله و خواهش
 شما در باب تصفیه وجه پرداختنی به بریگاد قزاق .
 بهر حال متأسفم از دستور عملهای مؤکدیکه از طرف دولت
 متبوعه ام در این باب رسیده و تخطی از آن برای من ممکن نیست .
 دولت متبوعه ام همیشه سعی است که دول مشرقیه را قویاً مجبور و مقید
 به تعبیل و اجرای ظاهر عبارات معاهداتشان نماید . زیرا وقوع
 هرگونه تخلف در معاهدات بسهولت تمام باعث تقض احترام آنها
 میشود . معاهده دهم دسمبر ۱۹۱۰ (مطابق هفتم ذیحجه الحرام
 ۱۳۲۸) متعلق به این شرط است که باید بعضی مخارج دولت ایران
 بتوسط بانک خود مان با مداخله و تصویب فقط اداره گمرک پرداخته
 شود . از طرف دولت متبوعه ام تأکید شده است که مواظبت تمام
 تا اتمام مدت معاهده تغییری در مواد آن بظهور نرسد . باین
 جهت امیدوارم تفویض اختیارات را بجهت همیشه یا برای چند سال
 به مسیو مورنارد مناسب خواهید دانست ، که احکام خود را برای تأدیبه

هر ملاحظه که در معاهده فوق الذکر مندرج است به بانک ما فرستند
چون مصارف بریگاد در هینجدهم ژویه گذشته فوق العاده و خارج
از بودجه سالانه و مفاد معاهده مزبوره بود، تادیه اش بدون تصویب
صریح شما ممکن نبود .

از ملاقات امروز عصر با شما بسیار خوشوقت و امیدوارم این
ملاقات دوستانه سوء تفهیمات را در آینده ممتنع الوقوع ساخته یک جهت
قلبی را که همیشه خواستار آن بوده ام تسهیل بخشد . با احترامات
مهر با نانه مستر مورگان شوستر عزیزم .

دوست صادق شما . س . پا کلیوسکی گزیل .

§ . . . §

➤ (۵) مراسله . س . پا کلیوسکی گزیل به مستر شوستر ➤

طهران . سفارت روس .

دوم سبتمبر ۱۹۱۱ (مطابق هشتم رمضان ۱۳۲۹)

مستر مورگان شوستر عزیزم : اکنون تلگرافی از طرف دولت
متبوعه ام رسیده که سه روز قبل مخبره شده بود .

قبل از آنکه جوابی از مذاکرات شفاهی دو هفته قبل بدهم عرض
میکنم ، که دولت متبوعه ام استفسار مشروحو از تشکیل و تعداد و
محل اقامت و مأموریت ژاندارمری خزانه نموده ، و هم
چگونگی وظایف و مشاغل هیئت مزبوره ، و اینکه آیا ژاندارمری
دیگری هم بجهت اصلاح سایر امور لازم خواهد شد . یاقط منحصر
بهین دسته ژاندارمری خزانه می باشد ، که امور متعارفی ژاندارمری را
بانضمام جمع آوری مالیات انجام دهد ؛

نکته دیگر که توضیحش نیز لازم است ؛ اینست که در صورتیکه

مأموریت ماژور استوکس پس از ششاه بجنوب ایران تبدیل شود ، ریاست ژاندارمری نقاط شمالی هم با مشارالیه خواهد بود . آیا این امر ممکن است که پس از انقضای ششاه یکی از افسران سویدی رئیس کل ژاندارمری معین بشود ، و ماژور استوکس فقط بصرف اسم در تحت ریاست افسر سویدی آنهم خارج از منطقه نفوذ روس خدمت نماید ؟ و آیا ممکن است که این دو شرط جزء قرار داد مشارالیه ذکر شود ؟

اختیار این شق آیا از سایر شقوق اسب نخواهد بود که از اول یکنفر صاحب منصب درجه اعلاى سویدی بریاست ژاندارمری خزانه مأمور شده و ماژور استوکس برای ششاه در طهران بماند تا افسر سویدی را معاونت نماید ، بانضمام این شرط که پس از انقضای مدت مزبوره محل مأموریتش بمنطقه نفوذ انگلیس یا طرف تبدیل شود ؟ بدون شبهه دولت ایران لازم است توضیح و اطمینانات کامله در چگونگی و (حدود اراضی) محل مأموریت و فعالیتهای ماژور استوکس بدهد .

بنظر شما آیا دولت ایران در این کار مستعد میباشد ؟

بسیار ممنون و متشکر خواهم بود اگر در توضیح روشن و جامع فقرات مذکوره مرا معاونت نمایند ، تا بتوانم بدولت متبوعه خود اطلاع دهم . یقین دارم اصلاح و تصفیه امور تا درجه وسیعی منوط به نوعیت جواب شما خواهد بود .

مستر شوستر عزیزم مرا دوست صادق خود بدانید .

پاکلیوسکی کزیل .

§ . . . §

﴿ ۶ ﴾ مراسله جوابیه مستر شوستر به

﴿ س . پاکلیوسکی کزیل وزیر مختار روس ﴾

طهران : خزانه داری کل دولت امپراطوری ایران

سوم سبتمبر ۱۹۱۱ (مطابق ۳۰ رمضان ۱۳۲۹)

وزیر محترم من : مکتوب دوم ماه جاری شما راجع به بعضی
سئوالات دولت منبوعه تان متعلق به اقدامات و ترتیبات ژاندارمری
خزانه قبل از آنکه جواب مذاکرات دوستانه تقریباً دوهفته قبل مارا بدهد
واصل گردید .

جواباً عرض می شود بانهایت خوشوقتی تمام اطلاعات خود را راجع
به امور مذکوره تا درجه که بنظرم میرسد اظهار میکنم .
اما در فقره تشکیل و تعداد و وظایف ژاندارمری خزانه ، غرض
عمده از این تشکیل چنانکه از ظاهر اسمش مستفاد میشود ، جمع آوری
مالیات است بامداخلات صریحه ، ولی در تحت احکام نمایندگان خزانه دار
کل ، و هم برای برقرار داشتن امنیت عمومی که از فقدانش اقلأً
وصول مالیات در این مملکت ممتنع میگردد ، تشکیل این هیئت را هم
ایرانیان خواهند داد ، به استثناء چند نفر صاحب منصب نقش اروپائی و
و امریکائی ، و از حیث عدد هم تصور میکنم از هرجهت تخمیناً از
دوازده تا پانزده هزار نفر لازم خواهد شد ، که با کمال درستی و صداقت
وظایف خودشان را در تمام مملکت انجام دهند . اگرچه یقین دارم تاهیجده
ماه دیگر یا بیشتر به تشکیل عدد کامل محتاج و نائل نخواهیم شد .

و اما در این فقره که تشکیل ژاندارمری دیگری هم محل احتیاج
واقع خواهد شد ، رأی مستقیم خودم اینستکه باوجود این هیئت نظامی
دو فوج دیگر هم لازم و مقرون بصرفه نخواهد بود ، عقیده خودم
اینستکه در اکثر مواقع فقط يك هیئت نظامی [بادسیلین] منظمی برای

برقرار داشتن امنیت و نظم عمومی کافی خواهد بود ، و برای اسکات جنبش شورشیان هر محل فوجی که دارای اقتدارات پولیس باشد نیز کافی است ، مگر در صورتیکه شورش بدرجه سخت شود که توجه قوای نظامی را بطرف خود منعطف سازد .

اما در فقره سئوال شخصی خود شما در باب مأموریت ماژور استوکس ، عرض میکنم که چون مشارالیه را برای ریاست کل ژاندارمری در تمام مملکت انتخاب نموده و قرار داد سه ساله هم با او بسته ام ، قصد مقرر داشتن هیچ صاحبمنصبی را فوق ماژور موصوف ندارم ، تا اینکه بتواند با کمال اطمینان خدمات خود را انجام دهد . امور و مناسباتیکه باعث انتخاب او شده همان مناسبات باعث برقراریش به این خدمت میباشد ، تا آنکه خدماتش را با کمال اطمینان انجام دهد . محدود نمودن محل استخدام ماژور استوکس هم به خارج از منطقه نفوذ روس چه در قرار دادش و چه بعنوان دیگر ، نظر بدلائلی که سابقاً اظهار نموده و یقین دارم دوات شما هم بخوبی آن را ملتفت است قابل تأمل و مذاکره نیست .

قصد ندارم دیگر را بجای ماژور استوکس برای معاونت اول در انتظامات ژاندارمری خزانه انتخاب نمایم . زیرا که ایاقتهای مشارالیه با دلائل منقنه بقسمی مشهور است که محتاج به تکرار نیست . ماژور موصوف در تحت او امر شخصی من بوده هیچ مسلك و طریقه را بجز اجرای دستور العملهای شخصی من پیروی نخواهد نمود .

اما در بابت فقره ما قبل آخر مکتوب شما ، عقیده صاف و صریح من در این باب اینست که دولت ایران هیچگاه حاضر نمیشد اطمینانی در تحدید حدود ارضی و تعیین محل عملیات ماژور استوکس بدهد ،

در این صورت منم در این باب حاضر نخواهم بود . قصد خودم اینست که خدمات مشارالیه را در تمام مملکت بقسمی جاری و ساری بدارم که در زمان مسئولیتم برای اصلاحات مالیه بهترین طرق اصلاح باشد وزیر محترم من : همیشه سعی میباشم که تمام خیالات خود را راجع به این معامله با کمال صداقت و پاک دلی اظهار نمایم . و امیدوارم از بیان فوق دولت شما ملاحظه خواهد نمود که غرض اصلی و منظور حقیقی در این امر فقط تشکیل هیئت مؤثره صحیحی است برای تکمیل شغل مشکلی که بدست گرفته ام . لازم نیست عرض بکنم که از اصلاح جدید مالیه و عایدات داخلی ایران چه منفعت کلی به تمام فواید و اغراض رعایای داخله و خارجه هائیکه با دولت ایران مربوطند خواهد رسید .

باتقدیم احترامات دوستانه وزیر محترم . و . مورگان شوستر

خزانه دار کل ایران

(زرگنده . خدمت . س . پاکلیوسکی کزیل وزیر مختار روس)

§ * * * §

﴿ ۷ ﴾ مراسم مستر شوستر به س . پاکلیوسکی ﴿﴾

﴿ کزیل وزیر مختار روس ﴾

طهران . خزانه داری کل دولت امپراطوری ایران

پنجم سبتمبر ۱۹۱۱ (مطابق یازدهم رمضان ۱۳۲۹)

وزیر محترم من : از قراریکه مطلع شده ام مفاد مکتوب دو

روز قبل مرا بوضع غریبی تأویل فرموده و آنرا اختتام عمدی بحث

در معامله مازور استوکس تصور نموده اند . اگر این قسم است اجازت

می طلبم عرض کنم که همچو خیالی مابداً در من متخیله منم خطور نموده

واز مرسلهٔ دوم ماه جاری شما هیچگاه استنباط بحث در معامله مذکوره
 ننموده‌ام . بلکه همان قسمیکه از ظاهر عبارتش مستفاد میشد ، تصور
 نمودم که فقط خواهش توضیح مفصل جامعی است که شما و دولت شما مایل
 به اطلاع از آن بوده . تا بتوانند عملیات آیندهٔ خود را برطبق آن منظم
 گردانند . و بهمین جهت بود که سعی کردم در جواب مرسله شما بیان
 جامع و واضح مسایل مصوبه دولت ایران را تشریح نمایم . بسیار
 متأسف خواهم بود اگر در مضمون مکتوب جوابیهٔ این جانب تصور
 ضرری فرموده یا آنکه نسبت بمن بدگمان شوید . از ابتدای مذاکرات
 اصلیه در این باب ملتفت بودم که شاید بتوانم دولت شما را از مشکلات
 امور این دولت و همچنین مشکلات امور خردم خصوصاً در همین فقره
 مطلع گردانم ، تا آنکه مایل بسلوک مهربانانه و رفتار دوسنانه شده ،
 اعتراضاتی را که در باب معاهدهٔ مازور استوکس تا بحال جاری داشته ترک
 نماید . اگرچه مقصود اصلی از ملاقات دیروز با شما این بود که رأی
 جنید دولتان را در این معامله استنباط نمایم ، ولی بعد چنانکه از مضمون
 مرسلهٔ شما ظاهر شد تصور می‌نمایم شاید قبل از آنکه اطلاعات صحیحیه
 و مفصله پیش از آنکه اظهار شده و امیدوار بودم از جواب این جانب
 استنباط کرده تحصیل نمائید ، راضی به اظهار و مسلك حاضر در تشریح
 مقاصد آتیه دولت خود نباشید

بسیار مایلم که بزودی شما را ملاقات کنم ، خصوصاً در صورتیکه
 از مضمون کاغذ من شبیه و تردیدی در خیال شما راه یافته باشد .
 کوشش میکنم که فردا ساعت سه بعد از ظهر چنانچه برای شما زحمت
 نباشد بزرگکنده بیایم . خواهش مندم مناسبت و مساعدت وقت مزبور را
 التفات فرموده به کرنل بدوز اطلاع دهید ، مشارالیه هر قسم و بهر وسیله

که باشد به اینجانب اطلاع خواهد داد . با تقدیم احترامات دوستانه
وزیر محترم من .

دوست بسیار صادق شما

و . مورگان

شوستر . خزانه دار کل ایران

(زرگنده . خدمت عالیجناب س . پاکلیوسکی کزیل وزیر

مختار روس

§ * * * §

مراسله جوابیه مستر شوستر به . س . پاکلیوسکی کزیل

طهران خزانه داری کل دولت امپراطوری ایران .

سوم سپتمبر ۱۹۱۱ (نهم رمضان ۱۳۲۹)

وزیر محترم : (۱) مکتوب دوم ماه جاری شما راجع به بعضی

سئوالات دولت متبوعه تان متعلق به اقدامات و ترتیبات ژاندار مری

خزانه قبل از آنکه جواب مذاکرات دوستانه تقریباً دو هفته قبل ما را

بدهید واصل گردید .

جواباً عرض می شود با نهایت خوشوقتی تمام اطلاعات خود را راجع

بامور مذکوره تا درجه که بنظرم میرسد اظهار میکنم

اما در فقره تشکیل و تعداد و وظایف ژاندار مری خزانه ، عرض

عمده از این تشکیل چنانکه از ظاهر اسامی مستفاد میشود جمع آوری

مالیات است ، با مداخلات صریحه ، ولی در تحت احکام نمایندگان خزانه

دار کل ، و هم برای برقرار داشتن امنیت عمومی که از فقدان اقل و وصول

(۱) این کاغذ عوض کاغذ سوم سپتمبر فرستاده شد تا بجای آن بگذارند *

(یعنی در دفتر رسمی سفارت ثبت و ضبط نماید) *

مالیات در این مملکت ممنوع می‌گردد . تشکیل این هیئت را هم ایرانیان خواهند داد ، به استثناء چند نفر صاحب‌منصب مقتضی اروپائی و امریکائی و از حیث عدد هم تصور می‌کنم از هر جهت تخمیناً از دوازده تا پانزده هزار لازم خواهد شد ، که با کمال درستی و صداقت و وظایف خود شان را در تمام مملکت انجام دهند . اگر چه یقین دارم تا هیجده ماه دیگر یا پیشتر به تشکیل عدد کامل محتاج و نایل نخواهیم شد .

و اما در این فتره که تشکیل ژاندارمری دیگری هم محل احتیاج واقع خواهد شد ، رأی مستقیم خودم اینست که با وجود این هیئت نظامی دو فوج دیگر هم لازم و مقرون بصرفه نخواهد بود ، عقیده خودم این است که در اکثر مواقع فقط يك هیئت نظامی با [دسیپلین] منظمی برای برقرار داشتن امنیت و نظم عمومی کافی خواهد بود ، و برای اسكات جنبش شورشیان هم محل فوجی که دارای اقتدارات پلیس باشد نیز کافی است ، مگر در صورتیکه شورش بدرجه سخت شود که توجه قوای نظامی را بطرف خود منعطف سازد .

و در خصوص سئوالات شخص خود تان همین قدر عرض می‌کنم که امید وارم بزودی شما را ملاقات نموده و سعی خواهم کرد در آن ملاقات تا اندازه که مطلع می‌باشم توضیح دهم .

وزیر محترم من : همیشه سعی می‌باشم که تمام خیالات خود را راجع به این معامله با کمال صداقت و پاک دلی اظهار نمایم و امیدوارم از بیان فوق دولت شما ملاحظه خواهد نمود که غرض اصلی و منظور حقیقی در این امر فقط تشکیل هیئت مؤثره صحیحی است برای تکمیل شغل مشکلی که بدست گرفته ام . لازم نیست عرض کنم که از اصلاح جدید مالیه و عایدات داخلی ایران چه منفعت کلمی به تمام فواید و اغراض رعایای

داخله و خارجه ها ٹیکه با دولت ایران مربوطند خواهد رسید
 با تقدیم احترامات دوستانه وزیر محترم من
 « و ، مورگان شوستر خزانه دار کل ایران
 زرگنده ، خدمت جناب س . پا کلیوسکی کزیل وزیر مختار روس
 § * * * §

❦ (۹) مراسمہ مسٹر شوستر به س . پا کلیوسکی کزیل ❦
 ﴿ وزیر مختار روس ﴾

طهران خزانه داری کل دولت امپراطوری ایران .
 سیزدهم سبتمبر ۱۹۱۱ (مطابق نوزدهم رمضان ۱۳۲۹)
 وزیر مختار بسیار محترم من : با کمال مسرت و خوشوقتی اطلاع
 میدهم که در پانزدهم ماه قبل از کرنل بدوز نماینده (کمپانی) مسرز
 سلیمان و برادران درخواست قرضه چهار میلیون لیره انگلیسی نموده ام ،
 سواد آن در جوف است . اکنون محبت و همراهی دولت متبوعه
 و نفوذ شخصی خود شما را امیدوار و طالبم تا باطمینان تمام تصفیه پذیرد .
 با تقدیم احترامات کماله دوست صادق شما
 « و ، مورگان شوستر خزانه دار کل ایران .
 (خدمت جناب س . پا کلیوسکی کزیل وزیر مختار)

§ * * * §

❦ (۱۰) مراسمہ مسٹر شوستر به وزیر مختار روس ❦

طهران خزانه داری کل دولت امپراطوری ایران .
 سیزدهم سبتمبر ۱۹۱۱ (نوزدهم رمضان ۱۳۲۹)
 وزیر محترم من : ممکنست استفسار نمایم که آیا از طرف دولت
 خود مختار میباشد در دادن اطلاع نتیجه مذاکرات سابقه راجع به اسنخدام

ماژور استوکس ؟ چون از تعویق هر روز در این امر باز سنگینی بر یکی از شعب کارم افزوده می شود زحمت دادم .
 با تقدیم احترامات دوستانه وزیر محترم : دوست بسیار صادق شما
 . و ، مورگان شوستر خزانه دار کل ایران .
 (طهران . خدمت جناب من . با کلیوسکی کزیل و ریبر مختار روس)

§ * * * §

✽ (۱۱) ✽ مراسله جوابیه سفارت روس به مستر شوستر ✽

طهران . سفارت خانه روس .

شانزدهم ستمبر ۱۹۱۱ (بیست و دوم رمضان ۱۳۲۹)

(مستر مورگان شوستر محترم من : هنوز از دولت متبوعه خود چیزی در قعره استخدام ماژور استوکس نشنیده و منتظر جواب آن میباشم . شاید علت تأخیر جواب ، خارج شدن امپراطور از پترسبرگ بوده باشد .

بمجرد اینکه تلگراف برسد ، دقیقه در اطلاع شما تأخیر و تضییع وقت نخواهم نمود .

با تقدیم احترامات دوستانه ، دوست صادق شما

من . با کلیوسکی کزیل .

§ * * * §

✽ (۱۲) ✽ مراسله سفارت روس به مستر شوستر ✽

طهران . سفارتخانه روس .

پانزدهم اکتوبر ۱۹۱۱ (مطابق بیست و یکم شوال ۱۳۲۹)

مستر شوستر عزیزم : ترتیب جدیدی که در مسئله استخدام ماژور استوکس در مذاکرات سابقه اظهار نموده بودید بدوالت متبوعه خود

پیشنهاد نمودم ، اکنون جواب آن بمضمون (۱) ذیل رسیده است که چون متأسفانه از سوء اتفاق معلوم میشود که تجدید محل شغل مازور استوکس بجنوب ممکن نیست ، لذا دوات من مجبور است که برخلاف مأموریت صاحب‌منصب مذکور بریاست ژاندار مری مالیه ایران (پروتست) تعرض نماید .
 مرا دوست ، صادق خود بدانید

س . پا کلیوسکی کزیل

§ * * * §

➤ (۱۳) مراسلهٔ وزیر مختار روس بمستر شوستر ➤

دهم ژانویه ۱۹۱۲ (مطابق نوزدهم محرم ۱۳۳۰) شخصی است
 مستر شوستر عزیزم : از مراسلهٔ مهربانانه که خیلی مؤثر واقع شد کمال
 تشکر حاصل گشت

همواره از تجدید یاد ملاقات شخصی بسیار پسندیده و دلنشین
 شما در آینده مسرور خواهم بود

با تقدیم بهترین آرزوی خوشی سفر شما مستر شوستر عزیزم :

دوست بسیار صادق شما . س . پا کلیوسکی کزیل

(۱) این آخرین انکار روس بود از پس گرفتن اعتراض خود دربارهٔ استخدام مازور استوکس * تا آن زمان ناسفارتین روس و انگلیس مشغول مراسله بودم که بشروط مخصوصهٔ آنها را بخدمات بسیار مهم مازور استوکس بتسویه منافی با شناختن مطنه‌های نفرذ هم نباشد راضی نمایم *